

Warszawa, dnia 21 września 2020 r.

Poz. 1618

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 14 września 2020 r.

w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym¹⁾

Na podstawie art. 300 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086 i 1458) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 5 października 2020 r.²⁾

Minister Sprawiedliwości: *Z. Ziobro*

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012, str. 1).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 512), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694).

Załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości
z dnia 14 września 2020 r. (poz. 1618)

WZÓR

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH PODEJRZANEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Jako podejrzanemu w postępowaniu karnym przysługują Ci następujące uprawnienia:

1. Wyjaśnienia

- Podczas przesłuchania możesz składać wyjaśnienia lub odmówić składania wyjaśnień, lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania bez konieczności podania przyczyn odmowy (art. 175 § 1)¹⁾.
- W trakcie przesłuchania, na Twoje żądanie lub na żądanie Twojego obrońcy, możesz składać wyjaśnienia również na piśmie, jednakże w tym czasie nie możesz kontaktować się z innymi osobami. Przesłuchujący z ważnych powodów może odmówić zgody na złożenie wyjaśnień w tej formie (art. 176 § 1 i 2).
- Jeżeli będziesz obecny/obecna przy czynnościach dowodowych, możesz złożyć wyjaśnienia co do każdego dowodu (art. 175 § 2).

2. Pomoc prawna

- Masz prawo do korzystania z pomocy ustanowionego przez Ciebie obrońcy. Nie możesz mieć więcej niż trzech obrońców z wyboru jednocześnie (art. 77).
- Jeżeli jesteś tymczasowo aresztowany/aresztowana, możesz porozumiewać się z obrońcą podczas nieobecności innych osób lub korespondencyjnie. Prokurator może zastrzec w szczególnie uzasadnionych przypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona. Prokurator może także z takich samych powodów zastrzec kontrolę Twojej korespondencji z obrońcą. Zastrzeżenia te nie mogą być utrzymywane ani dokonane po upływie 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania (art. 73).
- Jeżeli wykazesz, że nie stać Cię na obrońcę (nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrony z wyboru bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny), sąd może na Twój wniosek wyznaczyć obrońcę z urzędu, również w celu dokonania określonej czynności procesowej (art. 78).
- Żądanie wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu sądowym możesz zgłosić w terminie 7 dni od daty doręczenia Ci odpisu aktu oskarżenia. Jeżeli swoje żądanie złożysz po tym terminie lub nie dołączysz do niego dowodów, za pomocą których wykazesz, że nie możesz ponieść kosztów obrony, może to spowodować rozpoznanie wniosku po wyznaczonym terminie rozprawy lub posiedzenia (art. 338b § 1 i 2).
- Żądanie wyznaczenia obrońcy z urzędu po pierwszym terminie rozprawy lub posiedzenia powinieneś/powinnaś złożyć w takim terminie, aby jego rozpoznanie nie powodowało zmiany kolejnego terminu rozprawy lub posiedzenia (art. 338b § 3).
- Możesz żądać, aby w Twoim przesłuchaniu brał udział ustanowiony obrońca. Jednak niestawiennictwo obrońcy nie tamuje przesłuchania (art. 301).
- W przypadku skazania lub warunkowego umorzenia postępowania karnego możesz zostać obciążony/obciążona kosztami obrony z urzędu (art. 627 i art. 629).

3. Usprawiedliwianie nieobecności

W przypadku gdy zostałeś wezwany/zostałaś wezwana do osobistego stawiennictwa, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a).

¹⁾ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086 i 1458).

4. Korzystanie z pomocy tłumacza

- Jeżeli nie znasz wystarczająco języka polskiego, masz prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza. Na Twój wniosek lub na wniosek Twojego obrońcy tłumacz będzie wezwany do kontaktu z obrońcą w związku z czynnością, w której masz prawo uczestniczyć (art. 72 § 1 i 2).
- Jeżeli nie znasz wystarczająco języka polskiego, otrzymasz wraz z tłumaczeniem postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu oraz zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenia podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie. Jeżeli wyrazisz zgodę, prowadzący postępowanie może przestać na ogłoszeniu Ci przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu (art. 72 § 3).

5. Informacja o treści zarzutów

- Masz prawo do informacji, o co jesteś podejrzany/podejrzana: o treści zarzutów, ich uzupełnieniu i zmianach oraz o kwalifikacji prawnej zarzucanego Ci przestępstwa (art. 313 § 1, art. 314, art. 325 § 2 i art. 308).
- Masz prawo żądać, do czasu zawiadomienia o terminie zaznajomienia z materiałami postępowania, podania Ci ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie w terminie 14 dni (art. 313 § 3).

6. Wnioski dowodowe i udział w czynnościach

- Możesz złożyć wniosek o dokonanie czynności w prowadzonym postępowaniu, np. o przesłuchanie świadka, uzyskanie dokumentu, dopuszczenie opinii biegłego (art. 315 § 1).
- Twój wniosek nie zostanie uwzględniony, jeżeli (art. 170 § 1):
 - przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne,
 - okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z Twoim twierdzeniem,
 - dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności,
 - dowodu nie da się przeprowadzić,
 - wniosek o dokonanie czynności w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania lub został złożony po terminie określonym przez prowadzącego postępowanie, o którym zostałeś zawiadomiony/zostałaś zawiadomiona.
- Prowadzący postępowanie nie może odmówić Tobie i Twojemu obrońcy udziału w czynności, jeżeli złożyłeś/złożyłaś wniosek o jej przeprowadzenie (art. 315 § 2).
- Możesz zażądać dopuszczenia do udziału w innych czynnościach postępowania. Prokurator może odmówić Ci udziału w tych czynnościach w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania, a w przypadku, jeżeli jesteś pozbawiony/pozbawiona wolności, gdy to sprowadzenie Cię spowodowałoby poważne trudności (art. 317).
- Jeżeli czynności postępowania nie będzie można powtórzyć, Ty i Twój obrońca możecie brać w niej udział, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki (art. 316 § 1).
- Jeżeli istnieje obawa, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie, możesz wystąpić o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).
- Jeżeli w postępowaniu zostanie dopuszczony dowód z opinii biegłego, Ty i Twój obrońca możecie wziąć udział w przesłuchaniu biegłego oraz zapoznać się z jego opinią, jeżeli została złożona na piśmie (art. 318).

7. Dostęp do akt sprawy

- Możesz żądać dostępu do akt sprawy, sporządzenia z nich odpisów i kopii, również po zakończeniu postępowania przygotowawczego (dochodzenia lub śledztwa). W postępowaniu przygotowawczym można odmówić Ci dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania. Akta mogą być udostępnione w postaci elektronicznej (art. 156).
- Jeżeli przed skierowaniem sprawy do sądu złożono wniosek o zastosowanie lub przedłużenie wobec Ciebie tymczasowego aresztowania, zarówno Tobie, jak i Twojemu obrońcy udostępnia się akta sprawy w tej części, która zawiera dowody dołączone do wniosku. Jeżeli istnieje uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej, zeznania takiego świadka nie zostaną Ci udostępnione (art. 156 § 5a).

8. Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania

- Możesz żądać końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przed jego zamknięciem. W tej czynności może brać udział Twój obrońca (art. 321 § 1 i 3).
- W terminie 3 dni od daty zaznajomienia z materiałami postępowania możesz złożyć wniosek o uzupełnienie postępowania (art. 321 § 5).
- Przed końcowym zaznajomieniem z materiałami postępowania masz prawo przejrzania akt, które mogą być udostępnione również w postaci elektronicznej (art. 321 § 1).

9. Postępowanie mediacyjne

- Możesz żądać skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego, aby pogodzić się z pokrzywdzonym i ewentualnie uzgodnić z nim sposób naprawienia szkody (art. 23a § 1). Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji są brane pod uwagę przez sąd przy wymiarze kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517)).
- Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który jest obowiązany zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

10. Uzgodnienie wymiaru kary

- W przypadku gdy dolna granica kary pozbawienia wolności za zarzucane Ci przestępstwo jest niższa niż 3 lata, przed skierowaniem aktu oskarżenia możesz uzgodnić z prokuratorem treść wniosku o wydanie wyroku i wymierzenie przez sąd uzgodnionych kar lub innych środków bez przeprowadzania dowodów. W takim przypadku przysługuje Ci prawo do przejrzania akt sprawy (art. 335 § 1 i 3). Prokurator może także dołączyć taki wniosek do aktu oskarżenia (art. 335 § 2). Wniosek może zostać uwzględniony przez sąd, jeżeli pokrzywdzony się temu nie sprzeciwi (art. 343 § 2).
- Jeżeli zarzucono Ci przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, taki wniosek możesz również złożyć samodzielnie, przed doręczeniem Ci zawiadomienia o terminie rozprawy (art. 338a). Sąd może go uwzględnić tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 343a § 2).
- Jeżeli zarzucono Ci przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, taki wniosek możesz również złożyć na rozprawie, lecz tylko do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych. Jeżeli nie masz obrońcy z wyboru, sąd na Twój wniosek może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu (art. 387 § 1). Sąd może go uwzględnić tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 387 § 2).
- Jeżeli złożyłeś/złożyłaś takie wnioski, to podstawą apelacji nie mogą być zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych i rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku albo innego środka, związane z treścią zawartego porozumienia (art. 447 § 5).

11. Udział w postępowaniu przyspieszonym

- Jeżeli w postępowaniu przyspieszonym będziesz uczestniczyć w czynnościach w drodze wideokonferencji, Policja doręczy Ci odpis wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępni kopie dokumentów materiału dowodowego przekazanego do sądu (art. 517b § 2a i art. 517e § 1a).
- Jeżeli bierzesz udział w postępowaniu w drodze wideokonferencji, to w miejscu, w którym przebywasz, w czynnościach uczestniczy Twój obrońca, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz, gdy nie władasz językiem polskim lub jesteś osobą głuchą lub niemą, a nie wystarcza porozumiewanie się za pomocą pisma, jak również wtedy, gdy trzeba przełożyć na język polski pismo sporządzone w języku obcym lub odwrotnie, albo zapoznać się z treścią przeprowadzonego dowodu (art. 517b § 2c i 2d).
- Jeżeli bierzesz udział w postępowaniu w drodze wideokonferencji, możesz składać wnioski i oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. Zostaniesz poinformowany/poinformowana przez sąd o treści wszystkich pism procesowych, które wpłynęły do akt sprawy od chwili przekazania do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy. Jeżeli tego zażadasz, sąd odczyta ich treść. Pisma procesowe, których nie można było przekazać do sądu, mogą być odczytane na rozprawie (art. 517ea § 1 i 2).
- W postępowaniu przyspieszonym wniosek o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku możesz złożyć na piśmie w terminie 3 dni od daty ogłoszenia wyroku albo jego doręczenia (jeżeli ustawa przewiduje jego doręczenie). Wniosek możesz również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia (art. 517h § 1).
- Masz 7 dni od dnia doręczenia wyroku z uzasadnieniem na ewentualne wniesienie apelacji (art. 517h § 3).

Jeżeli jesteś podejrzanym w postępowaniu karnym, ciążą na Tobie następujące obowiązki:

Nie masz obowiązku dowodzenia swojej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść (art. 74 § 1). Jesteś jednak obowiązany/obowiązana poddać się:

- 1) oględzinom ciała i badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała, pobraniu odcisków palców, fotografowaniu oraz okazaniu innym osobom (art. 74 § 2 pkt 1);
- 2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że nie zagraża to zdrowiu, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne (zwłaszcza pobranie krwi, włosów lub wydzielin organizmu, np. śliny); badania powinny być przeprowadzone przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia (art. 74 § 2 pkt 2);
- 3) pobraniu przez policjanta lub inną uprawnioną osobę wymazu ze śluzówki policzków, o ile jest to konieczne i nie zagraża zdrowiu (art. 74 § 2 pkt 3).

Niespełnienie tych obowiązków może prowadzić do Twojego zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, jak również skutkować zastosowaniem wobec Ciebie w niezbędnym zakresie siły fizycznej lub środków technicznych służących obezwładnieniu (art. 74 § 3a).

Jesteś obowiązany/obowiązana również:

- 1) stawiać się na każde wezwanie i zawiadamiać organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary), jak również o każdej zmianie danych umożliwiających kontaktowanie się z Tobą (numer telefonu, adres poczty elektronicznej, telefaksu); w przypadku niestawiennictwa możesz być zatrzymany/zatrzymana i doprowadzony/doprowadzona przymusowo (art. 75 § 1 i 2);
- 2) wskazać adresata (tzn. osobę lub instytucję z danymi adresowymi) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, kiedy nie przebywasz w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej; w przeciwnym przypadku pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej zostanie uznane za skutecznie doręczone (art. 138);
- 3) podać nowy adres w przypadku zmiany miejsca zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (tymczasowego aresztowania, osadzenia w zakładzie karnym w celu odbycia kary) lub zmiany adresu skrytki pocztowej lub zaprzestania korzystania z niego; w przeciwnym przypadku pismo wysłane na dotychczasowy adres (w tym na adres oznaczonej skrytki pocztowej) zostanie uznane za skutecznie doręczone (art. 139).

Jeżeli doręczenia nie można dokonać adresatowi osobiście, dorosłemu domownikowi albo na wskazany przez podejrzanego adres skrzynki pocztowej, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej tego operatora, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy. O pozostawieniu pisma doręczający umieszcza zawiadomienie w skrzynce do doręczania korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni; w razie bezskutecznego upływu tego terminu, należy czynność zawiadomienia powtórzyć jeden raz. W razie dokonania tych czynności pismo uznaje się za doręczone (art. 133 § 2).

Przesłuchanie przez konsula

Jeżeli przebywasz za granicą, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula. Przesłuchanie może się odbyć tylko wtedy, gdy wyrazisz na to zgodę. W takim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencji z tym związanych (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086)).

Pamiętaj, że jeżeli przedstawione pouczenie wydaje Ci się niejasne lub niepełne, możesz żądać od prowadzącego postępowanie dodatkowych, szczegółowych informacji o Twoich uprawnieniach i obowiązkach.

Masz obowiązek złożenia w aktach sprawy oświadczenia potwierdzającego otrzymanie niniejszego pouczenia.